

РЕШЕНИЕ

№ 3866

гр. София, 12.06.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 18 състав, в публично заседание на 31.05.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Златка Илиева

при участието на секретаря Илияна Янева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **2588** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Производството е образувано по искова молба на С. Л. Н., ЕГН: [ЕГН], с адрес: [населено място],[жк], [жилищен адрес]0, чрез адвокат Р. В., САК, с адрес: [населено място], ул. „20-ти А.“ № 27, срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/ при Министерство на правосъдието, с която е предявен иск с цена – 5 000.00 лв., ведно със законната лихва от 27.03.2023 г. до окончателното изплащане на задължението, за причинени му неимуществени вреди от поставянето му в нечовешки и унижителни условия в затвора [населено място] – в помещения пълни с дървеници, с посочен период на увреждането от 15.02.2020 г. до 27.03.2023 г. Ищецът твърди, че е бил хапан, че изпитвал болки, сърбеж, както и че в резултат на това се чувствал унижен, отчаян и се страхувал от болестно заразяване.

С определение от 31.05.2023г. е допуснато уточнение на исковия период, като е прието ,че обезщетение се претендира за претърпяно увреждане за времето от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 27.03.2023г.

Ищецът ангажира гласни доказателства. Моли съда да уважи иска му изцяло. Претендира разноски, съгласно представен списък.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) при Министерството на правосъдието (МП) в писмен отговор на исковата молба и в съдебно заседание, чрез процесуален представител, изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция. Твърди, че не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да се нарушава чл.3 от ЗИНЗС. Оспорва иска изцяло по основание и размер, като неоснователен и недоказан. Счита, че не са налице предпоставките по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, поради което моли искът да бъде отхвърлен. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и моли да бъде отхвърлена.

Административен съд София - град, след като взе предвид становищата на страните и въз основа на приетите по делото на доказателствата, намира за установено от фактическа страна следното:

Като доказателства по делото са приети представените от ответника справка относно пребиваването на л.св. С. Л. Н. на територията на Затвора [населено място] / л.33/, справка от директора на МЦ при Затвора [населено място]/л.34I, договор от 13.11.2018г. за извършване на дезинсекция и дератизация и протоколи за изпълнението му за същия период.

От справката се установява, Н. е пребивавал в Затвора [населено място] в периодите за времето от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 27.03.2023г.

Видно от цитираната по-горе справка, изготвена от директора на МЦ, ищецът не е споделял оплаквания за ухапване от насекоми и такива за алергични реакции.

По искане на ищеца, по реда на чл. 192 ГПК, от Столична регионална здравна инспекция (СРЗИ) с писмо рег. № 13928/07.04.2023 г./л.18/ са представени протоколи за резултатите от извършени проверки за хигиенно-битовите условия в Затвора [населено място] за периода от м.15.02.2020г. до 27.03.2023 г. В нея се съдържа информация, че във връзка с подадени сигнали на задържани лица неколккратно са извършвани проверки през 2020г. и една през 2023г. Видно от Констативен протокол от 09.06.22г. – единственият ,който има отношение към исковия период, в хода на проверката е констатирано наличие на единични екземпляри от хлебарки и дървеници. Не са дадени препоръки за последващи организационни и регулярни мероприятия, свързани с ДДД обработки, съгласно Наредба №1/05.01.2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации.

По искане на ищеца е допуснато събиране на гласни доказателствени средства.

От показанията на свидетеля И. А., пребивавал в едно помещение със С. Н. от началото на м.април 2022г. до края на ноември същата година. Сочи, че условията в килията били трагични. Било пълно с дървеници и хлебарки. Ищецът имал проблеми с това. Като го хапели дървеници, получавал алергична реакция и се подувал, затваряли му се очите.не търсил медицинска помощ, тъй като за всяко оплакване предписвали само Аналгин или Но-шпа. Идвала фирма да пръска, но нямало ефект , дори

дървениците се увеличавали.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на лишен от свобода от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унизително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно, отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 5000 лева, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията в затвора [населено място], изразяващи се в

поставянето на ищеца в условията, в които е пребивавал там за времето от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 27.03.2023г. - в помещение с множество дървеници, които непрестанно го хапели.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице – лишено от свобода, изтърпяващо наказанието си в Затвора [населено място] в посочения по-горе период, което твърди, че условията, в които е бил поставен там са му причинили физическо и психическо страдание, значителен дискомфорт, накърняване на човешкото му достойнство и притеснения, които е изпитвал постоянно, станал е изнервен и раздразнителен, притеснявал се е и се е срамувал от начина, по който живее, изпитвал е страх от сериозно увреждане на неговото здраве, както и чувство на незащитеност.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), в постановеното пилотно решение по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи, по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3 ЕКПЧ. Както е посочено в §226 и §227 от решението по делото Н. и др. срещу България чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл.3.

Както посочва ЕСПЧ, в оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което то е прекарало в тези условия

В случая ищецът навежда доводи за наличие на дървеници, които го хапели и му

причинявали физически и психически страдания - несъответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания.

От събраните по делото доказателства се установява, че действително в помещението, в което е пребивавал С. Н. в Затвора [населено място] в периода от началото на м. април 2022г до края на ноември същата година / вж. показанията на свидетеля и протокол от 09.06.22г, е имало дървеници. От показанията на разпитания свидетел, които са последователни е непротиворечиви се установява, че в Затвора С. и конкретно в помещението, в което ищецът е пребивавал .в периода от 01.април 2022г до края на ноември, същата година, е имало множество дървеници, които го хапели. Макар в помещенията редовно да е извършвана дезинсекция, дървениците не намалявали и не се повлиявали съществено от нея.

Относно ефекта на борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От представените протоколи и свидетелските показания се установява, че се пръска редовно срещу дървеници, но властите не са се справили с проблема.

Законът забранява осъдените и задържани лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко и унижително отношение и задължава държавата да им осигури от една страна, условия, съобразени с уважението към човешкото достойнство, от друга - начинът и методът на изпълнение на наказанието да не ги подлага на страдание или трудности от степен над неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, и от трета - като се има предвид практическите нужди на задържането, тяхното здравословно и физическо състояние да бъдат адекватно гарантирани.

В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. От събраните по делото доказателства се установява, че в помещението, в което е бил настанен ищеца в Затвора [населено място] е имало множество дървеници, които не са били унищожени при извършваните дезинсекция и дератизация. Свидетелят А. дава показания, че дървениците са навсякъде и които хапели ищеца, което му причинявало болки и страдания, същият бил алергичен и се подувал.

Установи се, че въпреки провежданите от администрацията дейности за дезинфекция, дезинсекция и дератизация, същите не са били достатъчно ефективни и ефикасни, с оглед установеното от свидетеля А., че проблемът с дървениците е постоянен, както и че Н. е споделял оплакванията си от това, макар да не се твърди търсене на лечение за това.

Ответникът не ангажира достатъчно доказателства, опровергаващи твърдението за наличие на дървеници в спалното помещение, в което е бил настанен Н. за периода 01.04.22г.-30.11.2022г.. Наличието на предприети действия за обезпаразитяване не обуславя извод за изпълнение на задълженията на затворническата администрация при липса на резултат от така извършваните дейности по дезинфекция, дезинсекция и дератизация.

Поради това съдът намира за неизпълнено от ответника изискването за хуманно и неунизително отношение, обективизирано в ненадлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно- битови условия в насока недостатъчно обезпаразитяване.

Съдът е обвързан и от практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по тълкуването и прилагането на приложимите към казуса по делото разпоредби на Конвенцията – чл. 32 ЕКПЧ. Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ. При пасивността на ответника да посочи доказателства, опровергаващи твърденията на ищеца за наличие на дървеници в спалните помещения ЗОЗТ “К.” въпреки изпълнението на сключения за целта договор, съдът е длъжен да съобрази ефекта от тези условия върху ищеца, както и периода на изтърпяване на наказанието при тези условия. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унизително“ отношение, определяйки едно отношение като “нечовешко” когато, *inter alia*, то е умишлено, прилагано е в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за “унизително”, когато то е било такова, че е предизвикало в жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на Член 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Решенията на ЕСПЧ, например пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, без изключение сочат, че независимо от продължителността на престоя на лишените от свобода или задържани лица при посочените по-горе условия, са поставени при нечовешки и унижителни условия по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ. Без значение е периодът от време, през който лицата са ги търпели - той има значение само за определяне на размера на обезщетението. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите затворници, т. е. и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение.

В хода на съдебното дирене ищецът не ангажира надлежни доказателства за незаконосъобразно поведение на ответника, в резултат на което да са настъпили твърдените вреди за периодите от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 31.03.2022г.

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на

претърпените от ищеца неимуществени вреди за периода от 01.04.22г. до 30.11.2022г.

Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена причинна връзка.

С оглед гореизложеното, съдът приема че искът за заплащане на обезщетение за претърпени вреди по време на изтърпяване на наложено наказание „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място] е неоснователен и недоказан за периодите от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 31.03.2022г.. и от 01.12. 2022г. до 16.03.2023г./ датата на завеждане на иска/, тъй като за това време не се установи противоправно поведение от страна на ответника, както и търпени вреди от тази на ищеца

За периода - от 1.04.22г. до 30.11.22г.. ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана на нечовешко и унижително отношение. Несъмнено описаните недостатъчното обезпаразитяване на спалните помещения, довело до постоянно наличие на дървеници, причиняват емоционален стрес , безпокойство, чувство на унижение и кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унижително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между бездействието и неимуществените вреди. Според съда поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 от. ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното (чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС).

От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. При отчитане на интензитета на негативните преживявания, това, че освен наличието на дървеници, не се навеждат други обстоятелства, изпълващи понятието на унижителни и безчовечни условия на живот, продължителността от около 270 дни, при съобразяване на стандарта на живот в страната и

решения на ЕСПЧ, съдът счита, че обезщетението следва да бъде определено в размер от 350 лева. Горната сума следва да се присъди заедно със законната лихва, съобразно петитума на исковата молба – от 27.03.2023г., до окончателното изплащане на присъденото обезщетение. В останалата част- за сумата над 350 лв. до размера на претендираните 5000 лв. и за периода от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 31.03.2022г.. и от 01.12. 2022г. до 15.03.2023г./ датата преди завеждане на иска/, искът е неоснователен и недоказан, поради което следва да се отхвърли. Съдът съобрази размера на дължимото обезщетение и с установената съдебна практика по сходни дела на АССГ / Р2451/19г; Р2475/19г; Р204/20; Р1063/19г Р357/21г / , както и на ВАС Р 689/20 г. по адм. д. 2442/2018г./. Предвид недопустимостта на разглеждане на претенция за обезщетение за вреди, настъпили след завеждане на иска, в тази и част – от 16.03.2023г./ датата на завеждане на иска/, до 27.03.2023г. / до когато се претендира обезщетение/, исковата молба следва да се остави без разглеждане.

При този изход на правния спор, своевременно направено искане и доказани разноси по списък по чл. 80 ГПК, на ищеца се дължат разноси в размер общо 10 лева държавна такса и на адвоката се дължи адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в минимален размер от 56лева, съобразно уважената част от иска, на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, вр. чл.8 ал.1, вр. чл.7 ал.2 от Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Воден от горното и на основание чл. 284, ал. 1 и чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините, Административен съд - [населено място],

РЕШИ:

ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ предявения иск от С. Л. Н., ЕГН: [ЕГН] против Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди за периода от датата на предявяване на исковата молба – 16.03.2023г. до 27.03.2023г., като недопустим.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на С. Л. Н., ЕГН: [ЕГН], с адрес: [населено място],[жк], [жилищен адрес]0, чрез адвокат Р. В., САК, с адрес: [населено място], ул. „20-ти А.“ № 27, обезщетение в размер на 350 (триста и петдесет) лева, за претърпени неимуществени вреди от нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, причинени от условията, в които е бил поставен в Затвора [населено място] в периода от 01.04.2022г. до 30.11.2022г.– в помещение с дървеници, като

ОТХВЪРЛЯ иска до пълния предявен размер от 5 000 лева и за периода от от 11.09.2020г. до 27.10.2020г; от 07.04.2021г. до 03.08.2021г. и от 08.02.2022г до 31.03.2022г.. и от 01.12. 2022г. до 15.03.2023г., като неоснователен и недоказан .

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на С. Л. Н., ЕГН: [ЕГН], с адрес: [населено място],[жк], [жилищен адрес]0, чрез адвокат Р. В., САК, с адрес: [населено място], ул. „20-ти А.“ № 27, разноски за съдебното производство в размер в размер 10 (десет) лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на адв. Р. В., САК, с адрес: [населено място], ул. „20-ти А.“ № 27, адвокатско възнаграждение в размер на 56 / петдесет и шест/ лева, на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата.

Решението подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – [населено място].

СЪДИЯ: